

Jacob Derwig schittert in 'NAAR DAMASCUS'

Schrijversbrein als spiegelzaal

door MARCO WEIJERS

De schrijver is verdwaald in zijn eigen hoofd. Hij is er vreemd, zegt er niemand te kennen, ervaart enkel vijandigheid. In drie toneelstukken deed de Zweedse auteur August Strindberg verslag van deze helletocht, die de naamloze hoofdpersoon aan de rand van de waanzin brengt. Autobiografisch getinte stukken zijn het, waarvan Toneelgroep Amsterdam nu een compacte bewerking speelt. Met acteur Jacob Derwig als ironisch middelpunt van 'Naar Damascus'.

Derwig geeft de tobkende schrijver in zijn spel een gemuseerde afstandelijkheid mee, hoewel hij daarmee niet de angel uit diens lijden haalt. 'Naar Damascus' reikt zelf de argumenten aan voor die keuze. „Wat een farce is het leven als je het serieus neemt”, laat Strindberg zijn personage ergens zeggen. „En waarom wordt het een tragedie als je er een grap van maakt?”

August Strindberg (1849-1912) had zijn eigen portie tragiek al wel gehad toen hij zijn 'Naar Damascus'-trilogie schreef, rond dezelfde periode dat ook zijn boek 'Inferno' (1897) het licht zag. Beide vormden de neerslag van een periode van persoonlijke crisis: zijn creatieve bron leek opgedroogd, zijn tweede huwelijk strandde, hij kampte met financiële problemen, voortdurende existentiële twijfel verlamde hem en psychoses lagen op de loer. Hij worstelde en kwam (voor even?) boven. Wat ook de titel van 'Naar Damascus' verklaart, die verwijst naar de spirituele wedergeboorte van de apostel Paulus.

Paulus zou op weg naar Damascus door de bliksem zijn getroffen en daardoor nieuwe inzichten hebben verworven. In 'Naar Damascus' van Toneelgroep Amsterdam markeert flitslicht de mentale sprongen van de hoofdpersoon, die dwaalt door de dui-

tere krochten van zijn brein. Hij ontmoet er afspiegelingen van zichzelf (Fred Goessens, Dragan Bakema) en van sleutelfiguren in zijn bestaan. Zo als zijn geliefde Ingeborg (Karina Smulders), haar man (Leon Voorberg), haar moeder (Frieda Pittoors) en haar streng gelovige grootvader (Hugo Koolschijn).

Fantomen van zijn eigen geest zijn het. Dramatische uitvergrotingen, en zo worden ze in de regie van Pierre Audi ook gespeeld. Ze contrasteren effectief met de meer ironische benadering van Jacob Derwig, al zijn er ook momenten dat hij zich welbewust laat meevoren door de wanhoop van zijn personage. In het sterk gestileerde decor kiest de regisseur op zijn beurt voor sterke beelden, die door de plastische belichting van Jean Kalman nog aan de kracht winnen. Ook de minimale composities van Harry de Wit versterken de nachtmerrieachtige sfeer van 'Naar Damascus'.

Strindbergs prachtig verwoorde ideeën over leven, liefde en dood – veelal somber, soms onverwacht hoopgevend – buitelen over elkaar heen in deze indringende voorstelling. Elk einde leidt tot een nieuw begin, concludeert de schrijver, zoals elk begin ook een einde in zich draagt. Die redenering weerspiegelt zich

tevens in de structuur van Janine Brogts twee uur durende bewerking. Steeds weer keert zij terug naar het uitgangspunt, wat de spanningsboog enigszins verzwakt. Toch houdt 'Naar Damascus' de aandacht vrijwel moeiteloos vast, vooral ook dankzij de schitterend spelende Derwig. Hij biedt focus en verlichting in een stuk dat anders wellicht aan eigen zwaarte ten onder zou gaan.

Voor speedata:
www.toneelgroepamsterdam.nl

■ Jacob Derwig, hier samen met Karina Smulders (Ingeborg), biedt als de naamloze schrijver focus en verlichting.

FOTO:
JAN VERSWEYVELD

